

ΑΝΑΛΕΚΤΑ • 1

ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ

Martie 2013

Buchet de sfinți vatopedini

Cuprins

01. Sfântul Maxim Grecul, Luminătorul Rușilor, Mărturisitor și Cuvios (+1556)	
<i>De Arhimandritul Efreem, Egumenul Mănăstirii Vatoped</i>	3
02. Cuvioșii Athanasie, Nicolae și Antonie, ctitorii Mănăstirii Vatopedi (sec. XI)	
<i>De Monahul Moise Aghioritul</i>	9
03. Cuviosul Gheorghe de la Cernica (+1806)	
<i>De Monahul Moise Aghioritul</i>	12
04. Sfântul Ioachim Papoulákis din Ithaca (+1868)	
<i>De Gheronda Iosif Vatopedinul</i>	14
05. Cuvioșii Sava și Simeon (Nemania)	
<i>De Monahul Moise Aghioritul</i>	16
06. Sfântul Ignatie de Marioúpolis (+1786)	
<i>De Monahul Moise Aghioritul</i>	23
07. Cuviosul Ghenadie Dochiarul (sec. XIV)	
<i>De Monahul Moise Aghioritul</i>	25
08. Sfântul Ghenadie Egumenul (sec. XIV)	
<i>De Monahul Moise Aghioritul</i>	26
09. Cuviosul Evdochim (sec. XVIII-XIX)	
<i>De Monahul Moise Aghioritul</i>	27

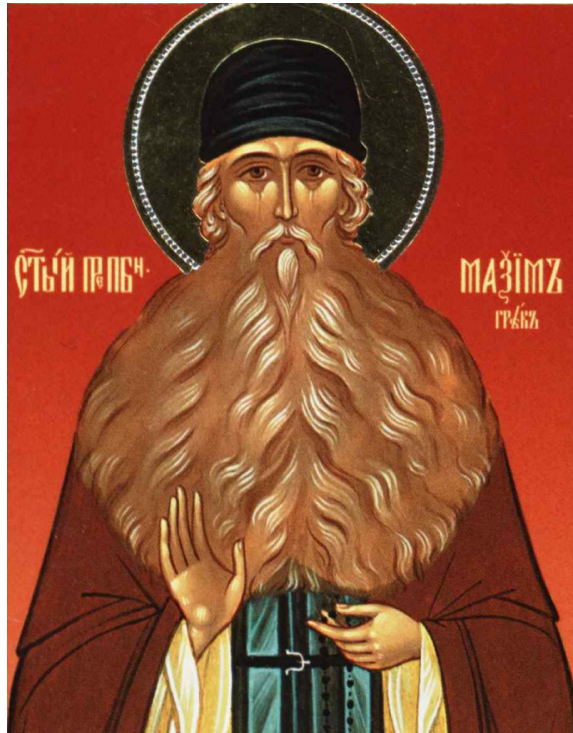
Sfântul Maxim Grecul, Luminătorul Rușilor, Mărturisitor și Cuvios (+1556)

De Arhimandritul Efrem, Egumenul Mănăstirii Vatoped

Sfânta Mare Mănăstire Vatopedi, de-a lungul trecutului ei istoric, a jucat un îndoit rol în lucrarea ei duhovnicească. Pe de o parte, cultiva isihia și negrija față de cele pământești – care sunt premisele îndumnezeirii –, iar pe de alta, trimitea în misiune pe fii ei îndumnezeiți și sfințiți, ca să dea bună mărturie despre Tradiția Ortodoxă Aghiorită, spre întărirea poporului lui Dumnezeu, lucru care nu este străin de mersul istoric al Bisericii. Și putem spune că Mănăstirea Vatopedi se distingea în mod deosebit prin această lucrare, încât îi era recunoscută vocația misionară nu doar în Grecia, dar și la alte popoare ortodoxe.

Sfântul Maxim Vatopedinul, cunoscut ca „Sfântul Maxim Grecul”, a fost unul dintre cei mai învățați monahi din prima jumătate a secolului al XVI-lea, și care s-a distins ca teolog, filosof, scriitor și poet și a devenit cunoscut ca „luminător și învățător al poporului rus”.

Sfântul Maxim s-a născut în orașul Arta la anul 1470. Provenea dintr-o familie bogată, ilustră și evlavioasă, iar în lume se numea Mihail Trivólis. A primit educația elementară la școlile din Arta și Kerkira, iar la vârsta de 20 de ani pleacă în Italia, unde urmează studii superioare vreme de 15 ani la universitățile din Veneția, Padova, Ferrara, Florența și Milano. Unul dintre cei mai de vază biografi ai Sfântului Maxim, E. Gulubinski, a afirmat că, dacă ar fi rămas în Italia, ar fi devenit cu siguranță unul dintre cei mai distinși profesori universitari ai epocii.

Însă Sfântul Maxim s-a dedicat căutării fierbinți a vieții autentice creștine, după ce a înțeles goliciunea omului dezbrăcat de harul lui Dumnezeu, trăind în Italia unde pe atunci umanismul renascentist era în culmea gloriei, iar moralismul epocii condusesse lumea la patimile iraționale ale ipocriziei, lăcomiei, neomeniei și desfrânării. Aflând despre societatea monahală a Sfântului Munte și năzuind să atingă cea mai înaltă menire a omului, îndumnezeirea, a hotărât să se afierosească Domnului ca monah în acest slăvit leagăn al Tradiției Ortodoxe Răsăritene și în cele din urmă a ales Sfânta Mare Mănăstire Vatopedi.

Plecarea la Sfântul Munte

La Mănăstirea Vatopedi a trăit viață de nevoiță vreme de aproape zece ani. S-a ostenit în virtuțile de căpătâi ale ascultării și înfrânării, păzindu-se prin acestea de toate patimile omenești, pentru că și-a tăiat orice voie a sa proprie, orice dorință, lăcomie și mândrie, câtă vreme dorul lui nesăturat pentru dobândirea virtuților și sârguința lui în exersarea acestor virtuți l-au împodobit cu cele mai înalte virtuți: smerenie, sărăcie de bunăvoie și dragoste. Prin acestea se aducea neîncetat jertfă celor împreună-nevoitori cu el și semenilor lui. În același timp însă, prin rugăciunea neîncetată și-a unit sufletul cu Dumnezeu și s-a făcut sălaș al Duhului Sfânt. În scurt timp, Părinții mănăstirii au cunoscut sufletul lui șlefuit și bogat în virtuți și harisme, de aceea

îi încredințau lucrări importante în afara mănăstirii, lucrări pe care Cuviosul Părinte le folosea ca prilejuri de a întări poporul nostru ortodox îndurerat, lovit de lipsa de învățătură, de jugul ocupației otomane și de ereziile Apusului. În 1515, țarul Vasili Ivanovici a cerut Patriarhiei Ecumenice, precum și Protosului Sfântului Munte, un monah experimentat, învățat și virtuos care să traducă texte bisericești în limba rusă și, de asemenea, să corecteze traduceri și copiile greșite ale Sfintei Scripturi și ale textelor patristice. Inițial a fost ales monahul vatopedin Sava, care însă, din pricina vârstei înaintate, a refuzat, așa că sorțul a căzut pe distinsul monah Maxim.

Misiunea în Rusia

Maxim a plecat din Sfântul Munte la anul 1516. Monahul aghiorit și cei dimpreună cu el au fost întâmpinați de Mitropolitul Moscovei, Varlaam, și de țarul Vasili Ivanovici, în numele poporului rus. Din păcate, în acea epocă poporul rus era tulburat de noile ideologii care pătrunseseră chiar și în cărțile ortodoxe bisericești, și probabil nu întâmplător. Astfel, Maxim a împlinit o lucrare scriitoricească, de traducere, de corectare și de ermineutică. În același timp, dreapta-făptuire și viața lui curată i-au

atras în scurt timp în jurul lui pe țar și pe Mitropolitul Varlaam, precum și poporul și destui bărbați distinși care au văzut în persoana lui Maxim pe monahul înțelept, care era capabil să rezolve cu puterea lui Dumnezeu, prin învățăturile și sfaturile lui bine cumpănite, problemele multiple care existau în rândul tuturor claselor și activităților sociale. Astfel, și-a început lucrarea de consiliere în primul rând față de țarul rus și de mitropolit, cei care administrau treburile statului și ale Bisericii.

Trebuie să menționăm că Sfântul Maxim Vatopedinul a fost și inițiatorul rușilor în filosofia și filologia antică greacă, având în spate studii serioase și îndelungate în aceste domenii la universitățile din Apus. De asemenea, a fost primul care a introdus tipografia în Rusia, pentru că avea relații strânse cu vestitul tipograf și învățat italian Aldo Manuzio. În general, Maxim Luminătorul și Cel-întocmai-cu-Apostolii lucra în multe chipuri și cu înțelepciune și se îngrijea să formeze mulți oameni, care apoi să continue lucrarea colosală de luminare ortodoxă a Rusiei, spre mântuirea poporului și spre slava și bucuria Bisericii lui Hristos. Activitățile civilizatoare și culturale ale Sfântului Maxim au împodobit, de asemenea, foarte variata lucrare de binefacere a Sfântului care s-a distins nu doar ca misionar, ci și ca civilizator al poporului rus aflat în acea epocă într-o stare jalnică de analfabetism și ignoranță.

Activitatea misionară a Sfântului Maxim a durat opt ani. Această lucrare mărturisitoare i-a rezervat însă o cruce grea sau, mai degrabă, vrăjmașul adevărului, diavolul, a încercat să nimicească lucrarea lui Maxim, dar în cele din urmă nu a izbutit, pentru că sămânța de grâu „căzuse în pământ bun și, crescând, a făcut rod însutit” (Luca 8, 8).

Ciocnirea cu mai-marii politici și bisericești

Din pricina necuviințelor unor conducători politici și bisericești – datorate în mare parte ignoranței acestora –, monahul athonit a fost nevoit să protesteze și să îi mustre pe unii, pe temeiul valorilor evanghelice și în virtutea demnității bisericești care-i fusese acordată chiar de Biserica Rusă și de Țar. Din păcate, însă, în loc ca situația să se îmbunătățească, Maxim a avut de înfruntat dușmănia acestor oameni. În rândul lor se număra de-acum și țarul însuși, mustrat și el de Maxim, precum și noul mitropolit al Rusiei, Daniil, care nu țineau seama de

interesul sincer al Sfântului pentru mântuirea lor și pentru drumul drept al Bisericii Ruse.

De aici începe un drum greu al crucii Sfântului, prin închisori și încercări de moarte. Însă tocmai aceste încercări l-au desăvârșit duhovnicește pe Maxim, în așa măsură încât a ajuns să fie considerat azi unul dintre cei mai iluștri fii ai Sfintei Mănăstiri Vatopedi și, în general, ai Bisericii noastre Ortodoxe: Maxim Cel-întocmai-cu-Apostolii, Mărturisitorul, Mucenicul și Cuviosul. Este cel care, prin chemare dumnezeiască, a adunat laolaltă toate harismele și toate aceste numiri i se potrivesc deopotrivă în așa măsură, încât nici unul nu poate fi socotit o exagerare.

Sfântul Maxim îi muștra pe conducătorii bisericești pentru viața lor nepotrivită unor clerici și monahi și pentru purtarea lor de neîngăduit față de poporul credincios. În paralel, îi muștra și pe unii conducători politici pentru lucruri asemănătoare, arătându-se asemenea Prorocului Înaintemergător care a fost asasinat în închisoare pentru că l-a muștrat pe rege pentru adulter. Astfel, și Sfântul Maxim a devenit mărturisitor apărând rigora bunelor moravuri creștinești, muștrând pe cei care nu trăiau după legea lui Dumnezeu, indiferent de demnitățile pe care le dețineau. Nu pune mare preț pe cinstirile împărătești pe care i le oferea țarul, nici pe faptul că era primul consilier împărătesc și vreme de opt ani mâncase cu țarul la aceeași masă, precum un prinț. Toate acestea nu l-au făcut să ignore că era monah, și anume monah aghiorit, care a fost chemat prin semn dumnezeiesc să reazeze după rânduiala creștinească moravurile poporului rus. Nici nu ținea seama de faptul că, muștrând fără ocolișuri, ar putea pierde bunăvoința țarului și a conducătorilor bisericești, precum și cinstirile care i se acordau.

Detenția lui

Sub acuzația că ar fi, chipurile, eretic, a fost condamnat la închisoare pe viață, legat în lanțuri, oprit de la împărtășirea cu Dumnezeieștile Taine și izolat, interzicându-i-se comunicarea cu ceilalți credincioși. Și toate acestea, după cum am spus mai sus, pentru că i-a muștrat pe acuzatorii lui pentru călcarea bunelor moravuri și nesocotirea bunei-cuviințe creștinești. În același timp, i-a fost interzisă corespondența și citirea cărților. Ultima interdic-

ție a fost pentru învățatul și înțeleptul monahul un martiriu în plus, pentru că studiul și scrierea cărților îi erau hrana duhovnicească și desfătarea.

Principalul responsabil al suferințelor lui Maxim, Mitropolitul Daniil, a așezat în închisoare doi temniceri aspri și neomenoși, care l-au chinuit fără milă vreme de șase ani; după cum însuși Maxim adeverește scriind mai târziu către Macarie monahul, „eram ținut legat în lanțuri și omorât prin frig, fum și înfometare”. Biograful lui, Kurbski, menționează că „multe a suferit de la legăturile grele și de la întemnițarea de mulți ani în închisori cumplite”, „a suferit peste măsură și a fost chinuit fără milă trupește și sufletește în chinuri insuportabile, fiind timp de șase ani întemnițat în legături de fier”. Din pricina acestor chinuri, Maxim își pierdea cu totul cunoștința, aflându-se de multe ori în pragul morții. Vrând cumva să-și aline mâhnirea pricinuită de chinuri, a scris Canonul Sfântului Duh pe peretele închisorii folosind cărbune, pentru că nu îi era îngăduit să aibă hârtie și să scrie. În aceste condiții, totuși nu s-a plâns niciodată și nu a condamnat pe nimeni! Semnificativă în acest sens este rugăciunea lui Maxim, consemnată într-o scrisoare de la sfârșitul vieții lui pământești, în care cere pentru responsabilul principal al nenumăratelor lui chinuri, Mitropolitul Daniil: „nu-i socoti lui, Dumnezeule, păcatul acesta!”.

Atât în timpul primei lui detenții în Mănăstirea Volokolamsk, cât și în continuare, în timpul celei de-a doua, după mutarea la Mănăstirea Otroch, a fost ținut într-o închisoare subterană, umedă și întunecoasă, lipsit de lumină și încălzire, lipsit de orice mângâiere omenească la care ar fi avut dreptul și cel din urmă răufăcător. Cu adevărat, cine este în stare să povestească martiriul lui și mai ales lipsirea lui de dumnezeiasca Euharistie? Numai cel care a cunoscut dragostea Preadulcelui Iisus.

În ciuda tuturor protestelor Sfântului față de pedepsele foarte grele și nedrepte și, în ciuda rugămintilor lui de a i se permite cel puțin împărtășirea cu Dumnezeieștile Taine, spunând cu adâncă durere: „...cer să mă învredniciți de împărtășirea cu Preacuratele și De-viață-făcătoare ale lui Hristos Taine de care am fost lipsit deja de 17 ani. Acordați-mi, vă implor, această favoare, mântuiți un suflet pierdut”, „...cer milă și iubire de oameni...”, în ciuda tuturor acestora, clericul nedreptății nu l-au ascultat. L-au ținut

fără să îi îngăduie Dumnezeiasca Împărtașanie vreme de 18 ani! În plus, așa cum am spus mai sus, cumplita suferință pricinuită de ținerea în lanțuri, care a durat șase ani în închisoare din Volokolamsk și apoi primii opt ani de detenție la închisoarea Mănăstirii Otroch, i-a amplificat martiriul. În total a petrecut în legături de fier vreme de 14 ani încheiați (1525-1539), iar totalul timpului petrecut în închisoare a fost de 26 de ani.

Sfântul Maxim a îndurat toate suferințele cu răbdare și fără răutate; niciodată nu i-a înfierat pe responsabilii cumplitelor sale chinuri. Nici nu a ieșit vreodată din limitele bune-cuviințe și ale blândeții. Asta, datorită smereniei lui. Următor fiind celorlalți Sfinți Părinți, protesta doar împotriva acuzației că ar fi eretic și blasfemiator, în schimb primea toate încercările ca fiind date lui de Dumnezeu pentru propriile-i păcate. Astfel scria Mitropolitului Daniil: „Ție îți imput asta: că m-ai condamnat pentru erezie și m-ai lipsit de împărtașirea cu Dumnezeieștile Taine. Cât despre celelalte multe și fără număr păcate ale mele niciodată nu voi putea deschide gura mea; nu trebuie însă să deznădăjduiesc, ci dimpotrivă, îmi pun nădejdea în nemăsurata milostivire a lui Dumnezeu...”. Și în altă parte: „Dreptul Judecător, Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască, Cel Care a îngăduit să port aceste suferințe pentru păcatele mele multe și grele, iar nu pentru vreo erezie sau blasfemie...”

De asemenea, răbdarea Sfântului se datorează întăririi primite de la Dumnezeu. Și asta, pentru că s-a adevărit întru el cuvântul Psalmului: „când s-au înmulțit durerile mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu” (Ps. 93, 19). Mângâierile Duhului Sfânt erau așa de mari, încât puteau nu doar să cumpănească mâhnirile, lacrimile cuviosului și durerile pricinuite de torturi, ci și să-i inunde inima cu dumnezeiasca dragoste [theíos éros] care s-a făcut pentru el „pâine, ziua și noaptea”. I s-a întâmplat Cuviosului Părinte și vedere de înger dumnezeiesc, care s-a pogorât în închisoare și l-a împărtașit cu Trupul și Sângele Domnului Iisus; în urma acestei minuni și a vederii și a înțelegerii celei mai-presus-de-minte în dumnezeiască răpire, a întocmit și a scris cu cărbunele pe peretele închisorii cântarea către Duhul Sfânt de care am pomenit mai sus, care începe astfel: „Cel Care cu mană de demult în pustie l-ai hrănit pe Israil...” și în continuare „împreună cu slujitorii Tăi netrupești cânt și eu...”, prin care adu

ce imnuri de laudă pentru dumnezeiasca vedere a îngerului care i-a dăruit Trupul și Sângele Domnului.

Însă celelalte dumnezeiești cercetări ale lui cine le poate cunoaște și cine le poate povesti? Dumnezeu l-a călăuzit pe acest drum aspru spre a se desăvârși. Asta se vede și din îndemnul dumnezeiescului înger care i s-a arătat și i-a spus lui: „Maxime, să faci răbdare în aceste chinuri, ca să scapi de chinurile iadului veșnic”. Astfel, Sfântul Maxim, prin vestire dumnezeiască, a dobândit deplină încredințare că împlinește voia dumnezeiască, fiind părăsit de oameni și socotit de toți ca unul vrednic de ocară, străin în țară străină. Aflându-se pe treapta smereniei desăvârșite a duhului, a pus în inima lui gândul că el este ultimul om de pe fața pământului, s-a smerit prin dumnezeiasca încredințare că Domnul a îngăduit toate aceste suferințe, pentru că Domnul a dorit să-l conducă la desăvârșirea duhovnicească pe calea desăvârșitei smeriri. Întemnițat și viețuind isihast, rugându-se cu ardoare, neîncetat și cu suspine negrăite ale inimii, el chema cu mintea, din străfundurile inimii, numele Preadulcelui Mire Iisus Hristos. Astfel, prin martiriul lui și prin ridicarea Crucii Domnului întru cunoștință, Sfântul s-a făcut desăvârșit întru Hristos, ajungând prin multe pătimiri mult-nepătimitor, psaltire bineplăcută și chimval răsunător al Preasfântului Duh și sălaș al Sfintei Treimi!

Sfântul Maxim a fost dintre puținii cuvioși care și-au dus lupta duhovnicească fără călăuzitor și fără nici un susținător. Fără părinte duhovnicesc, fără gheronda spre mângâiere și întărire în ridicarea crucii. Dar încă și fără vreo întărire din partea fraților de același cuget, căci „fratele ajutat de frate [este] ca o cetate întărită și înconjurată de ziduri”, „Din afară lupte”, „fiind ținut legat în lanțuri și omorât prin frig, fum și infometare”, dar și „temeri dinlăuntru”: nu cumva a suspinat împotriva lui Dumnezeu pentru mulțimea încercărilor, nu cumva a încălcat poruncile lui Dumnezeu, mâniindu-se împotriva celor care îl nedreptăteau, nu cumva i-a ocărât sau a ținut minte răul împotriva cuiva? Precum și tot restul mulțimii de patimi care se dezlănțuiau cu furie împotriva lui. Gigantică lupta. Nu doar de nestrăbătut, dar și de neconceput pentru noi, cei de azi, condițiile în care s-a luptat Sfântul, dar a biruit prin împreună-lupta Domnului Care l-a iubit și S-a dat

pe Sine morții pentru toți oamenii. Sfântul Maxim a scăpat întreaga Biserică a Rusiei de superstiții, de practici păgâne și convingeri eretice care în acea epocă stăpâneau în Rusia.

Ușurarea pedepsei lui

În timpul detenției lui Maxim la Mănăstirea Otroch, din 1531 până în 1551, Mitropolitul Tverului, Acachie, i-a acordat, în urma unui semn dumnezeiesc, o relativă libertate de comunicare în închisoare, așa încât făclia să nu rămână „sub obroc” (Matei 5, 15). Astfel, Sfântul Maxim a continuat să scrie neobosit, multă vreme încătușat fiind cu lanțuri, în închisoare subterană, întunecată și umedă, traducând în limba rusă texte sfinte, să scrie opere anti-eretice și multe altele, pentru a apăra credința și a lumina poporul rus. În plus, a reînceput cu dragoste părintească lucrarea lui de predicator, mângâindu-i pe creștinii care alergau la închisoare să-i asculte sfaturile și să-i ceară rugăciunile.

La puțini ani după arestarea și închiderea Mitropolitului Daniil, noul Mitropolit al întregii Rusii, Macarie, l-a absolvit (1543) de canonul nedrept al lipsirii de Dumnezeiasca Împărtășanie care durase 18 ani (1525-1543).

În multe rânduri a cerut stăruitor să fie lăsat în libertate, ca să se întoarcă în mult dorita lui mănăstire din Athos, dar fără nici un răspuns. Când Ivan cel Groaznic s-a urcat pe tronul împărătesc, monahul grec și-a reluat cererea, din nou fără nici un rezultat pozitiv. Cereri pentru eliberarea Sfântului Maxim au înaintat către țar Patriarhul Constantinopolului, Dionisie (1545), Patriarhul Ierusalimului, Gherman, Patriarhul Alexandriei (4 septembrie 1545), precum și Mănăstirea Vatopedi. Într-una din scrisorile lui, Maxim spune: „Binevoiți, pentru numele Domnului, să arătați milă față de mine, sărmanul. Dați-mi să văd Sfântul Munte, care se roagă pentru întreaga lume; redați-mă celor care se roagă pentru voi, redați-mă cuvioșilor părinți și frați ai noștri; plecați-vă creștinește la rugămințile și lacrimile care se fac pentru mine; nu vă arătați neascultători față de Patriarhul nostru Ecumenic care se roagă, implorându-vă pentru mine”; și în altă parte: „judecați, vă rog, dacă sunt vrednic de ură pentru câte am îndreptat și dacă pe dreptate am fost calomniat ca eretic de către unii și lipsit de comuniunea cu credincioșii și de împărtășirea Dumnezeieștilor Daruri vreme de atâția ani... Dacă,

deci, vorbesc cu dreptate și dacă sunt vrednic de crezare, arătați față de mine, sărmanul, bunătate și milostivire, ca niște judecători evlavioși și nepărtinitori, și eliberați-mă de calomniile nedrepte și de aceste chinuri, pe care le sufăr de mulți ani... dăruieți-mi, implor evlavia voastră, întoarcerea în Sfântul Munte, unde din tinerețile mele m-am ostenit cu multe și diferite osteneli duhovnicești și trupești întru nădejdea mântuirii, ca acolo să las în pământ, cu pace, oasele mele”. Și în altă parte: „Predă-mă, prea binecredinciosule țare, cinstitei mănăstiri Vatopedi a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu; bucură-i duhovnicește pe cuvioșii monahi care viețuiesc în ea, robi ai tăi și înflăcărați rugători pentru tine; să nu dorești mai degrabă să le aduci mâhnire”. Merită notat că în fiecare scrisoare a lui, Sfântul se ruga pentru întoarcerea în Sfântul Munte repetând cuvântul „ca acolo să las în pământ, cu pace, oasele mele”. Însă martiriul nu i se încheie. Întoarcerea lui în Sfântul Munte a fost judecată primejdioasă de către țar și de Biserica de atunci, pentru că Maxim cunoștea toate răutățile din viața politică și biseri-

cească a Rusiei și se temeau că îi va expune opiniei publice și, în plus, că va ieși la iveală răutatea pe care au săvârșit-o față de el.

Încetarea pedepsei

În 1551, noul Țar, examinând tot cazul împreună cu demnitarii săi care insistau să se facă dreptate Sfântului, a ordonat să fie mutat în vestita lavră a Sfântului Serghie, încetând pedeapsa detenției care durase 26 de ani, fără însă a i se permite să se întoarcă în patria lui și în mănăstirea de metanie, din motivele de mai sus.

Sfântul Maxim, bătrân cu vârsta și epuizat de suferințele cele de multe feluri ale închisorii pe viață, a predat duhul său în mâinile Domnului, ca să se mângâie de ostenele și de durerile sale, în ziua de 21 ianuarie a anului 1556, ziuă în care Biserica îl cinstește pe Sfântul omonim și protector al lui, Maxim Mărturisitorul, și când în Sfânta Mănăstire Vatopedi, mănăstirea lui de metanie, părinții și frații cinsteau după obicei praznicul Maicii Domnului Paramythia.

În 1556, atunci când a trecut la Domnul, era de aproape 86 de ani și slujise până la ultima suflare Biserica Rusiei și binecredinciosul ei popor vreme de 38 de ani, dintre care 26 de ani i-a petrecut în închisoare.

Patriarhia Ecumenică a Constantinopolului a înfăptuit canonizarea ca Sfânt a lui Maxim Grecul în anul 1988. Apoi, în același an, la festivitatea aniversării unui mileniu de Ortodoxie la Moscova, a fost canonizat ca sfânt și de către Biserica Rusei. Mutarea moaștelor lui a avut loc pe data 21 iunie 1996 (după vechiul calendar) în sfânta biserică a Duhului Sfânt din Lavra

Sfântului Serghie, unde se păstrează acum racla cu moaștele lui, iar predarea unor părți din moaștele lui către Sfânta Mănăstire Vatoped, mănăstirea lui de metanie, s-a făcut la 8 iulie 1997 (după vechiul calendar) în sfânta biserică a Maicii Domnului din Kazan, de către Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, kir Alexie. Festivitățile mutării moaștelor lui la Mănăstirea Vatoped au avut loc pe 14 iulie 1997

Pilda Sfântului Maxim trebuie să ne dea curaj.

Șlefuirea duhovnicească prin care l-a trecut Domnul nu l-a zdrobit, ci prin credință, rugăciune și virtute, a dobândit puteri dumnezeiești și a făcut răbdare în ispite de nedescris. Povestim viețile Sfinților ca să ne fie pilde, ca să ne întărim, să ne apropiem de Domnul cu dreaptă făptuire prin mergerea la Biserica, spovedanie și împărtășirea cu Dumnezeieștile Taine. Fiecare dintre noi va îndura după puterile lui crucea Învierii proprii. Cunoașterea drumului către dumnezeiasca Schimbare la Față este necesară mai cu seamă azi poporului elen, care prin

sfinții lui înțelepți și întocmai-cu-Apostolii, a călăuzit la cunoașterea lui Dumnezeu și atâtea alte neamuri. Ne rugăm ca Preabunul nostru Dumnezeu Întreit-în-Fețe, Care „până acum lucrează”, să trimită totdeauna lucrători vrednici și sfinți în via sa, precum l-a trimis pe neobositul și marele Sfânt Maxim, spre mântuirea noastră, a tuturor. Ne rugăm de asemenea ca Dumnezeu, pentru rugăciunile acestui Cuvios Părinte al nostru, să ne dea harul Său, ca să păstrăm unitatea credinței și legătura dragostei în Biserica lui Hristos, cea Una, Sobornicească și Apostolească.

Cuvioșii Athanasie, Nicolae și Antonie, ctitorii Mănăstirii Vatopedi (sec. XI)

De Monahul Moise Aghioritul

Conform sfintei tradiții sunt considerați ctitori ai Sfintei Mănăstiri Vatopedi boierii de viță nobilă Athanasie, Nicolae și Antonie. Aceștia au venit în Sfântul Munte la mijlocul secolului al X-lea, în vremea construirii Sfintei Mănăstiri Marea Lavră, stând în preajma ctitorului, Cuviosul Athanasie Athonitul, cel care a formulat și tipicul noului așezământ. Ascultând de îndemnul marelui Cuvios, tinerii boieri au reconstruit și reînființat Sfânta Mănăstire Vatopedi, care fusese pustiită de pirați. Cei trei cuvioși sunt înfățișați în icoane ca frați după trup, bogați, monahi și ctitori.

Cuvioșii Ctitori Nicolae, Athanasie, Antonie și Sava Vimatâris scoțând icoana Maicii Domnului Vimatârissa din fântână. Țesătură contemporană brodată cu fir de aur.

Acești trei cuvioși veniseră în Sfântul Athos cu scopul de a construi o mănăstire. Faima Cuviosului Athanasie îi atrăsese și pe ei așa cum atrăsese și pe alții, veniți din multe părți. I-au propus, bineînțeles, să rămână alături de el, oferindu-i și cele 9000 de nómisme (monede) de aur pe care le aduseseră cu ei în acest scop. Cuviosul Athanasie însă le-a spus: Datu-s-a Împăratului Nichifor să fie ctitor al acestei mănăstiri [Marea Lavră]. Dar dacă doriți să zidiți mănăstire, iată, Mănăstirea Vatopedi este pustie. Reînnoiți-o pe aceasta și veți avea plată de la Domnul.

Medicul și filosoful Ioan Comnenul, care a devenit ulterior Mitropolit de Dârstor (Sislistra) cu numele Ierótheos, în binecunoscutul său Proschinitar al Sfântului Munte Athos pe care l-a scris în 1698, notează, descriindu-i pe cei trei sfinți: „Venind trei boieri de viță nobilă, Athanasie, adică, Nicolae și Antonie, în Sfântul Munte, de loc din Adrianopolis, doreau să devină monahi și să ridice din temelii mănăstire pe cheltuiala lor, și au pus fiecare dintre cei trei tineri câte trei mii de florini. Și au venit la Sfântul Athanasie, care era atunci în Athos, mărturisind scopul cu care veniseră. Sfântul le-a spus că asprii pe care-i aveau nu erau de ajuns pentru construirea unei noi mănăstiri. Urmați-mă, le-a mai spus el, și făcând ascultare cei trei, i-a dus Sfântul în mănăstirea Vatopedi și le-a arătat cât de bine este așezată și ce stricăciuni făcuseră acolo sarazini. Și le-a dat lor sfat: dacă vor să aibă plată înmulțită de la Dumnezeu, să rezidească acea mănăstire. Sfatul sfântului le-a plăcut acestora și, cu mult zel, au pus în practică această lucrare sfântă și au rezidit mănăstirea, făcând-o așa cum fusese la început. Și făcându-se apoi monahi acolo și având o purtare bineplăcută lui Dumnezeu, au adormit în Domnul. Sfintele lor moaște sunt îngropate în interiorul nartexului bise-

ricii. *Se prăznuiesc de două ori pe an, pe 17 decembrie și în Duminica a 5 de la Rusalii*”.

Cuviosul Athanasie Athonitul este cel care a insuflat zidirea mănăstirilor athonite Vatopedi, Ivíron, Dohiaríou și Filothéou. Autorul de scholii Stéfanos Filothéítul menționează: „S-a ridicat Mănăstirea Vatopediului de însuși cuviosul Athanasie, fiind așezată după tipicul și rânduiala acestuia”.

În anul 985, cuviosul Nicolae semnează ca egumen

Sfinții Trei Ctitori: Antonie, Nicolae și Athanasie. Icoană portabilă contemporană.

al Mănăstirii Vatopedi: „Nicolae, monah și egumen al Mănăstirii Vatopedi”. Tot el semnează documente în anii 998, 1001 și 1002. Urmașul Cuviosului Athanasie, despre care se amintește că era „deosebit de activ”, semnează documente între anii 1020 și 1048. Mai târziu apare în documente și Antonie. Faima lor a atras în mănăstire mulți monahi, iar mănăstirea a dobândit în scurtă vreme bogăție și faimă.

Despre mormântul cuvioșilor ctitori, monahul rus Vasile Bárski scrie în 1744 că nu se deschide nicio dată, dar că întotdeauna deasupra lui arde o candelă nestinsă. Ieromonahul Gherásimos Smyrnákis Esfigmenítul scria, în urmă cu o sută de ani, că „preotul de rând citește zilnic la sfârșitul Liturghiei și al vecerniei un Trisaghion, iar canonarhul pomenește din codice numele celor adormiți”. Într-un manuscris din anul 1869, păstrat în mănăstire, copie a unui codice mai vechi, din 1715, sunt amintite numele celor trei ctitori: „Pentru fericiții și pururea pomeniții părinții noștri, ctitori ai sfintei mănăstirii acesteia: Athanasie, Antonie, Nicolae”. În absida aflată deasupra mormântului, împreună cu împărații-ctitori sunt înfățișați și cei trei cuvioși, îmbrăcați în haine monahale și cu aură. Pictura murală pe care o vedem astăzi a fost restaurată în 1760. Mormântul se găsește în partea dreaptă a pronaosului katholikónului. În anul 1992 a fost deschis, iar în interior au fost găsite osemintele cuvioșilor și o tăbliță din plumb, pe care Sfântul Athanasie lăsase scris să nu fie îngropat altcineva în mormântul său, după obiceiul antic.

Cercetările, studiul, comparațiile și mențiunile referitoare la cei trei cuvioși converg către concluzia că primul egumen al Mănăstirii Vatopedi a fost monahul Nicolae, ctitorul, cel care a fost și primul îngropat în mormântul aflat în katholikónul mănăstirii după 1012, căci în acest an semnează pentru ultima oară documentele oficiale ale mănăstirii. În 1048 semnează pentru ultima oară Athanasie, care este îngropat în partea superioară a aceluiași mormânt, cel din urmă fiind Antonie. Transformarea mormântului în raclă și pictarea Maicii Domnului Vlahernítissa, în 1312, în absida de deasupra mormântului, dovedesc faptul că cei trei ctitori au fost cinstiți la scurtă vreme ca sfinți cuvioși.

Pomenirea lor se face, după cum am mai amintit, pe 17 decembrie. Slujba lor a fost compusă mai târziu. Într-un Proskynitar în versuri din 1722, părințele și dascălul Anastásios Papavasilópoulos scrie:

„Atunci veniră, deci, trei boieri de viță nobilă să se călugărească,
 Nicolae pe nume, Thanásis, celălalt,
 Iar cel de-al treilea, Antonie, de ale lor fapte să te minunezi.
 De zel sfânt mânați, au venit cu râvnă
 Fiecare câte trei mii de florini să pună,
 Să ridice și ei mănăstire
 Nouă și minunată, pod spre cer.
 Au mers la Athanasie, cuvios din Athos,
 Și dorința lor i-au spus-o din adâncul sufletului.
 Sfântul le-a vorbit atunci și i-a sfătuit
 Și mult i-a lăudat pentru scopul lor cel sfânt.
 Cu florini mii nouă, copiii mei, le-a spus
 Mănăstire nouă nu puteți face.
 Dacă vreți, însă, de plată să nu vă lipsiți,
 Veniți după mine, urmați-mă, deci.
 După el mergând cei trei boieri
 Îndată i-a dus pe ei în frumoasa câmpie
 A smeritului Vatoped, loc sfânt de reculegere și învățătură,
 Minunată, nobilă școală tainică”

*Mormântul cuvioșilor ctitori din pronaosul katholikónului
 Mănăstirii Vatopedi.*

Cuviosul Gheorghe de la Cernica (+1806)

De Monahul Moise Aghioritul

Cuviosul Gheorghe s-a născut în anul 1730 la Siliștea Sibiului, în Transilvania. De tânăr a dorit să-și afierosească viața lui Hristos. Prigoanele uniților împotriva ortodocșilor l-au forțat să treacă Carpații și să se stabilească în Muntenia, iar la București a întâlnit un episcop grec, pe care l-a urmat la Constantinopol.

A rămas împreună cu acesta, în ascultare, vreme de trei ani. Dorind episcopul acesta în vârstă să se liniștească, s-a mutat la Sfânta Mănăstire Vatope-

Sfântul Gheorghe de la Cernica, icoană portabilă contemporană.

di, iar Gheorghe l-a urmat. Aici, episcopul l-a tuns monah și l-a hirotonit diacon. La scurtă vreme, episcopul a adormit în Domnul în mănăstire.

Căutându-și un nou îndrumător duhovnicesc, ierodiaconul Gheorghe s-a îndreptat către Schitul Profetului Ilie, unde viețuia Cuviosul Paisie Velicovski. În 1752, ierodiaconul Gheorghe a primit schima mare de la Starețul Paisie, iar după doi ani a fost hirotonit preot.

În 1763, urmându-l pe starețul Paisie, Gheorghe merge în Moldova, la Mănăstirea Dragomirna, împreună cu alți șaizeci și patru de monahi. A rămas acolo vreme de doisprezece ani ca duhovnic a 350 monahi. S-a stabilit apoi în Mănăstirea Secu, unde viețuiau 200 de monahi. Dorind să se întoarcă în Sfântul Munte, a fost silit să rămână, deoarece mitropolitul Ungrovlahiei nu i-a dat voie să plece.

În urma unei înștiințări dumnezeiești, a fost ales egumen al Mănăstirii Cernica și apoi și al Mănăstirii Căldărușani.

Ca îndrumător al acestor două mănăstiri, care în acea vreme aveau o mare putere de iradiere duhovnicească, a dobândit nenumărați următori întru cele ale ascezei, pe care îi conducea după tipicul aghiorit. În 1785, pe când era grav bolnav, a compus celebrul său tipic, care se păstrează și astăzi. E considerat un mare părinte al Bisericii, iar activitatea sa a adus o contribuție importantă la renașterea monahismului românesc.

Cuviosul Gheorghe a mers la Mănăstirea Cernica, care în acea vreme era pustie și săracă, împreună cu doi dintre ucenicii săi. Cu timpul, numărul monahilor a ajuns la 130, chinovia devenind, în scurtă vreme, foarte cunoscută. Cuviosul se distingea prin asceza sa, prin „*învățăturile sale mai dulci decât mierea*” și prin minunile pe care le făcea încă din timpul vieții, având harul înainte vederii și al străvederii. Prin rugăciune și prin puterea exemplului său a reînsuflit viața monahicească din sudul României,

dându-i o nouă dimensiune, după modelul aghiorit. Până la venirea cuviosului, viața chinovială aproape se stinsese în România. Era iubit de toți pentru dragostea și simplitatea sa și mai ales pentru cuvintele sale dulci, care puteau stoarce lacrimi de pocăință și zdrobire chiar și din cele mai împietrite inimi.

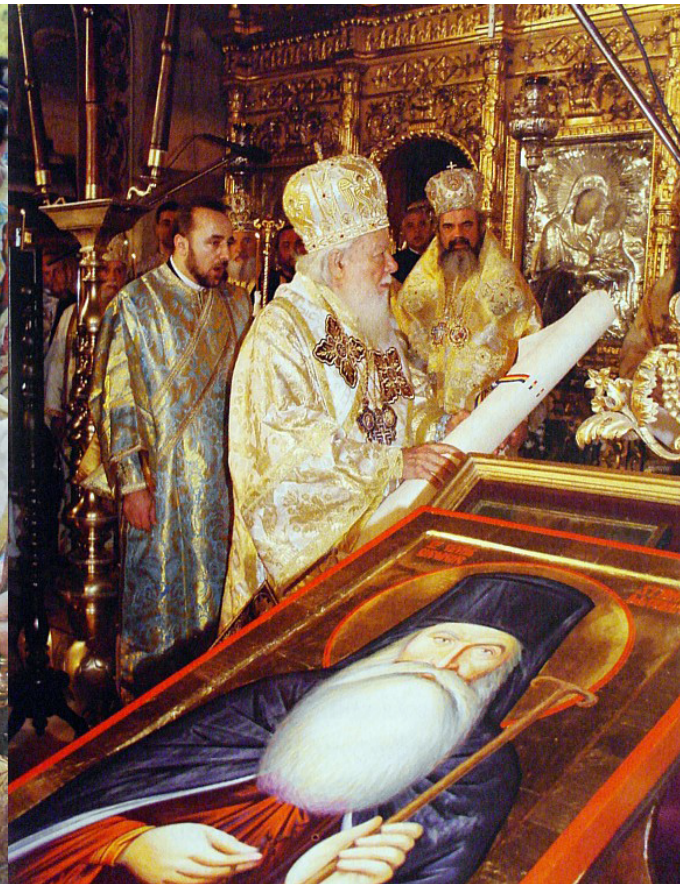
Apropiindu-se sfârșitul său, pe care-l cunoscuse dinainte, a adunat toată obștea, iertându-i pe toți și cerând de la toți iertare, și dându-le cuvânt de folos: Copiii mei, câtă vreme am trăit alături de voi, nu am avut altă grijă decât să vă apăr de toate felurile de răni, ca pe niște prunci, înfășurându-vă în înstrăinare. Și v-am trezit ca să căutați întotdeauna desăvârșirea duhovnicească. A adormit în Domnul după o boală grea, la Mănăstirea Cernica, duminică, 3 decembrie 1806.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în sesiunea din 20 noiembrie 2005, a așezat numele Cuviosului Gheorghe în calendar, recunoscându-i oficial sfințenia. Prima sărbătorire a pomenirii sale a avut loc pe data de 2 decembrie 2005, la Mănăstirea Cernica, pe care cuviosul o rezidise din temelii pe o mică insulă în apropierea Bucureștiului, unde se odihnesc cinstitele sale moaște cele pline de har. La eveniment a luat parte Preafericitul Patriarh al României Teoctist precum și mulți arhieri și mulțime de popor.

Pomenirea Cuviosului Gheorghe se face pe 3 decembrie în Biserica Ortodoxă Română, dar nu este cunoscută în Sfântul Munte, iar numele său nu apare în sinaxarele grecești.

Preafericitul Teoctist, Patriarhul României, sărutând cinstitele moaște ale Cuviosului Gheorghe

Prima prăznuire a Cuviosului Gheorghe, 21 mai 2006, în biserica Mănăstirii Cernica.

Sfântul Ioachim Papoulákis din Ithaca (+1868)

De Gheronda Iosif Vatopedinul

Un lucru vrednic de atenție și de uimire în ceea ce-l privește pe acest om sfânt este importanța pe care i-au acordat-o toți locuitorii insulei Ithaca: nu numai în timpul vieții sale, dar și astăzi, după mai mult de un secol, amintirea sa este adânc înrădăcinată în sufletele oamenilor din insula Ithaca. Auzindu-i pe ithachioți povestind despre Părințel, ai putea crede că el este viu și umblă printre ei. Acest fapt nu este întâmplător, ci reprezintă dovada marii îndrăzneți pe care a dobândit-o către Dumnezeu și a îndoitei sale iubiri pe care a cultivat-o până la

capăt acest desăvârșit imitator al lui Hristos. După ce și-a dedicat viața lui Hristos și după dobândirea, cu ajutorul harului, a asemănării cu Hristos, a iubit pe aproapele său ca pe sine într-o asemenea măsură, încât și-a cheltuit tot restul vieții sale învățând poporul, făcându-se tuturor toate, după cuvântul Scripturii, pe toți mângâindu-i și odihnindu-i. Fiind întotdeauna însoțit în iubirea sa către „aproapele” de harisma înaintea vederii și de luminarea cea sfântă, Sfântul Ioachim a condus fără greșală poporul în situații din cele mai diverse ale vieții; a scos sufletele nepăsătoare din indiferența și nepăsarea de care erau stăpânite, făcându-se cu adevărat salvator și învățător al întregii insule, și de-aceia, astăzi, ithachioții îl respectă și îl iubesc peste măsură.

Scrisoarea de canonizare a Sfântului Ioachim Vatopedinul

Iată, deci, icoana unui adevărat dascăl și pedagog, a unui părinte duhovnicesc și profesor, ce reprezintă pe adevăratul lucrător al secerișului celui înțelegător pe care Domnul ne recomandă să-l căutăm.

Cuvioase părinte al nostru Ioachim și mijlocitor către Dumnezeu, după slobozirea ta din legăturile acestea trudnice ale vieții și mutarea ta în Împărăție, nu înceta să mijlocești pentru noi smeriții frații tăi, în mănăstirea ta de metanie, Vatopedi, care se mândrește cu tine, copilul ei. Chiar dacă pentru ascultare, ai părăsit pentru o vreme locul tău de metanie, împlinind astfel legea iubirii pentru poporul nostru, astăzi, însă, te simțim împreună cu ceilalți frați de nevoie și toată adunarea sfinților Mănăstirii tale, ajutându-ne și nouă, celor ce râvnim mântuirea noastră. (Gheron Iosif Vatopedinul)

Trebuie să menționăm și faptul că Sfântul a profețit: „Un părinte din Sfântul Munte, cu barbă roșcată, mă va scoate și mă va arăta pentru prima oară poporului!”. Într-adevăr, această profeție s-a adevărit, căci părintele despre care a profețit Sfântul nu este altul decât Egumenul Sfintei Mănăstiri Vatopedi, iar acest lucru s-a petrecut la data de 23 mai 1992.

Cuviosul Ioachim din Ithaca, icoană portabilă contemporană

De asemenea, Sfântul s-a arătat în somn unui preot, în ajunul mutării moaștelor sale, și i-a spus: „La mutarea oaselor mele îi voi mulțumi pe toți”. Și într-adevăr, dacă la început a existat o neînțelegere cu privire la cine ar fi fost mai cu măsură să ia capul Sfântului, Mănăstirea sau Mitropolia, până la urmă s-a rezolvat repede, fiindcă îndată ce l-au scos din mormânt, capul său cel izvorător de har s-a împărțit în două. În cele din urmă, au adunat toate sfintele moaște pe care le-au găsit și, după tipic, le-au spălat și le-au rânduit după cuviință.

Pomenirea Cuviosului Ioachim

În aceeași zi, Egumenul Efrem și cei dimpreună cu el au plecat către Mănăstirea Vatopedi, unde au ajuns în ziua următoare. Obștea a organizat o primire din cele mai călduroase Sfântului, care s-a întors după aproape 170 de ani în mănăstirea sa cea iubită, pe care o părăsise ca să slujească poporului lui Dumnezeu în chiar patria sa de origine, Ithaca.

Câteva din minunile Sfântului

Eleni Karaghiórgou povestește despre bunica sa, Anastasia Kalliníkou, că, fiind foarte săracă și neavând unde să spele hainele copiilor săi, le spăla în jgheabul de piatră pe care se așeza Părințelul când se ducea acasă. Într-o seară, însă, Anastasia îl vede în vis pe Părințel, care o împingea, spunându-i cu asprime: „Anastasia, ceea ce faci nu-mi place. Să nu mai speli scutecele în jgheabul meu”. Atunci când, după intervenția Sfântului, femeia a încetat să-i mai folosească „jgheabul”, acolo și-a făcut cuib un mare roi de albine, ce dădea multe kilograme de miere.

Ana Megaloghéni povestește că, pe atunci când era mică, fratele ei, Vasilis, a început să facă crize de epilepsie. Mama sa, Akriví, mergea la soția epitropului Sfintei Biserici a Sfintei Varvara, care i-a spus: „Nu te teme, îl avem pe Sfântul, făgăduiește-i”. „Ce să făgăduiesc?”, a întrebat mama cea îndurerată. „Făgăduiește-i o pătură groasă din lână”, i-a răspuns. De îndată ce femeia i-a făgăduit Sfântului cuvertura, fiul său s-a făcut bine. La aceasta a contribuit și un fir din centura Sfântului, cu care femeia lega copilul cel bolnav, pentru binecuvântare.

Anastasia Lekatsá din Kalývia povestește că își amintește cum, la vârsta de 15 ani, Spiridonos Paízis, păstorul care în nopțile de vară dormea cu turma pe munte, i-a povestit, cu teamă, cum, într-o noapte, a văzut o lumină urcând pe muntele Vigla din apropiere, mergând către Sfânta Varvara și dispărând în spatele bisericii, acolo unde se găsește mormântul Sfântului.

Mormântul din Ithaca al Cuviosului Ioachim

Gherasimos Kouvarás povestește că în războiul din '40, se găsea în prima linie. Într-o noapte a văzut în somn că se găsea în spatele altarului Bisericii Sfânta Varvara, acolo unde se află mormântul Părințelului. Când s-a trezit, se întreba ce poate să fie acel vis și a chemat cu credință numele Sfântului Ioachim Papoulákis. La scurtă vreme, a fost prins de febră și de vărsături. A fost înștiințat căpitanul, care a dat poruncă să-l coboare

la doctor, două ore distanță de mers pe jos de front. Doctorul nu a găsit nimic. Între timp italienii atacaseră și spărseseră prima linie. Întorcându-se sănătos la locul său, Kouvarás și-a dat seama că dacă s-ar fi aflat acolo în vremea atacului, l-ar fi facut și pe el bucățele. Atunci i s-a arătat vădit ajutorul Sfântului Ioachim Papoulákis.

Ismíni Kaladelfoú din Stavró, Ithaca, povestește că în 1936, pe când avea unsprezece ani, tatăl său era foarte bolnav. Ea avea mare evlavie la sfântul Ioachim Papoulákis și s-a rugat mult Sfântului să-i însănătoșească tatăl, care se primejduia să moară. Într-o dimineață, ajutând la săpăturile arheologice din situl Pilikáta, pe când era singură și adâncită în gânduri, a văzut în arătare pe Sfântul spunându-i: „Nu plânge, copila mea, căci tatăl tău se va face bine. Ridică-te numai și aprinde candelile Sfinților Ioachim Papoulákis și Gheorghe, care sunt stinse, și nu-ți face griji în privința tatălui tău”. Îndată după aceea, Sfântul a dispărut din fața sa și în ceasul în care ea s-a dus în genunchi la mormântul Sfântului și a aprins candelile, tatăl său s-a tămăduit în mod minunat.

*Capul Cuviosului Ioachim,
Sfânta Mănăstire Vatopedi*

Cuvioșii Sava și Simeon (Nemania)

De Monahul Moise Aghioritul

Cuviosul Sava a fost fiul Sfântului Simeon. Acesta din urmă fusese mare conducător al sârbilor (1165-1196) și a fost, așa după cum scrie biograful său contemporan, Părintele Iustin Popovici, „un apărător al Ortodoxiei și un luptător împotriva ereziilor, om însuflețit toată viața de multă credință, iubire și râvnă evanghelică”; în lume a purtat numele de Ștefan Nemania. S-a născut în anul 1114 în orașul Rimnița (Podgorița), regiunea Zeta, în Muntenegru de astăzi. A luptat cu curaj pentru apărarea Ortodoxiei și a lucrat pentru întărirea ei în mijlocul poporului, pe care l-a unificat într-un regat. A construit multe biserici, a convocat sinoade pentru înfruntarea ereziilor, a dezvoltat o bogată lucrare filantropică și a contribuit la consolidarea economică a mănăstirilor și locurilor de închinare. El și evlavoasa sa soție, Ana, fiica împăratului bizantin, o mare iubitoare și susținătoare a monahilor, au dobândit mulți copii. Spre sfârșitul vieții a devenit și aceasta monahie la Mănăstirea Studenița, primind numele Ana. Dintre copii, doi au primit cununa sfințeniei: Sfântul Sava, cel ce a fost primul arhiepiscop al sârbilor, și regele Ștefan al II-lea, Cel Întâi Încoronat, care a fost mai târziu tuns în monahism cu numele Simon.

Sfântul Sava, care a purtat în lume numele de Rastko, a fost rodul rugăciunii părinților săi. S-a născut în anul 1169 și a crescut în frica lui Dumnezeu. De Dumnezeu cinstorii săi părinți îl pregăteau de însurătoare atunci când a ajuns la vârsta cuvenită, dar el deja luase hotărârea să-

și închine viața lui Dumnezeu. Dorea să plece în Sfântul Munte, despre care auzea istorii minunate cu asceți și cuvioși. Însoțit de un monah aghiorit rus, a fugit în ascuns în Sfântul Munte la vârsta de șaisprezece ani, fără știrea părinților săi, care au fost cuprinși de mare mâhnire. A fost tuns în monahism la Mănăstirea Sfântului Pantelimon-Vechiul Rusikón, primind numele Sava. Soldații trimiși de tatăl său au intrat în Sfântul Munte pentru a-l găsi și a-l aduce înapoi, dar s-au întors aducând veșmintele sale princiere și o scrisoare de mângâiere adresată părinților.

La puține luni după tunderea sa în monahism, a vizitat mănăstirea Bunevestiri a Maicii Domnului, adică binecunoscuta mănăstire Vatopedi, care își sărbătorea hramul. Egumenul mănăstirii l-a invitat să rămână alături de ei. Impresionat, Sava nu l-a putut refuza și, cu consimțământul egumenului Mănăstirii Sfântul Pantelimon, a rămas la Vatopedi vreme de doisprezece ani încheiați. Petrecerea sa

în această mănăstire i-a fost de folos. A învățat foarte bine grecește, a studiat în bogata bibliotecă a mănăstirii, a învățat ascultarea, arta, tradiția, după cum scrie fericitul episcop Nicolae Velimirovici: „Într-un asemenea centru de spiritualitate și cultură, Sava a avut rara ocazie să-și edifice caracterul după modelul celor mai bune exemple pe care le vedea și a celor mai bune cărți pe care le citea”. Fericitul Gheron Iustin continuă: „Viața și rânduiala din Mănăstirea Vatopedi îl mulțumeau pe tânărul monah Sava, care, prin-

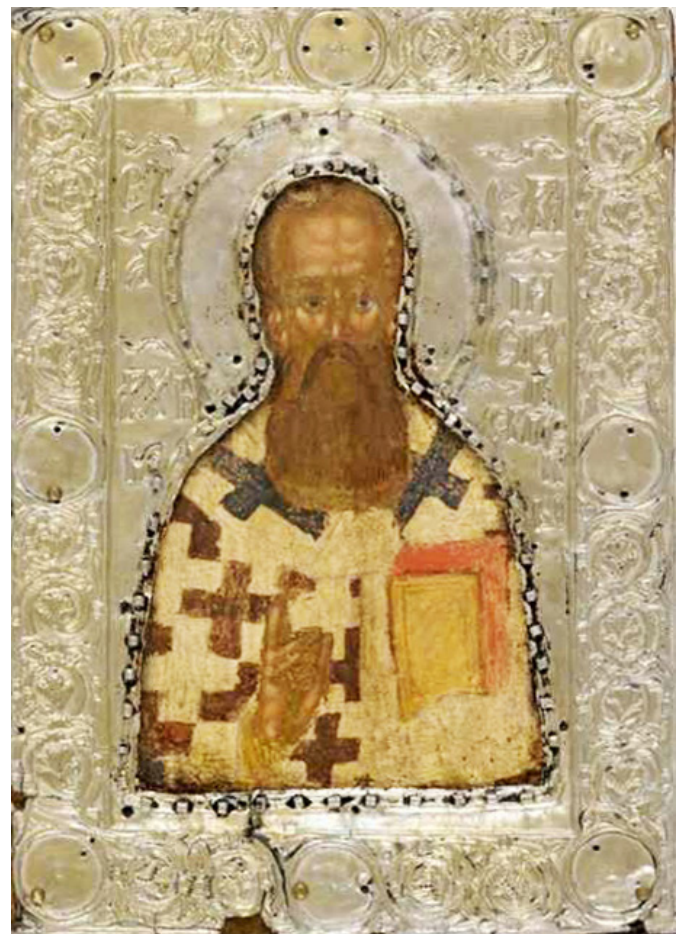

tre monahi cu viețuire exemplară și cu îndrumarea smeritului și sfântului Gheron Macarie Ieromonahul, s-a dat luptelor duhovnicești cu toată înflăcărea sufletului său tânăr și iubitor de Dumnezeu. În entuziasmul său înflăcărat și în evlavie sa arzătoare, dorea din tot sufletul să nu fie tratat cu nici un chip altfel decât ceilalți din pricină că era fiu de domn. Dorea, cu alte cuvinte, să fie un monah simplu, obișnuit, egal și asemenea tuturor celorlalți în post, rugăciune, priveghere și în toate slujirile Mănăstirii. De aceea împlinea totul cu smerenie și dăruire”.

A călătorit peste tot în Sfântul Munte în căutarea bătrânilor virtuoși, oferind mănăstirilor vizitate bogate daruri, din cele ce primea de la tatăl său. Firește, cele mai multe daruri le-a oferit mănăstirii în care locuia și pe care o iubea. Biograful său, episcopul Nicolae Velimirovici, bazându-se pe cele scrise de primii biografi ai Cuviosului Sava, Dometian, care a fost contemporan cu sfântul, și Theodosie, un urmaș al acestuia, amintește faptul că a păstrat banii primiți din visteria împărătească pentru rezidirea Mănăstirii Vatopedi: „Era necesar să se mai ridice și alte clădiri noi în mănăstire pentru monahi, căci numărul acestora creștea continuu. Sava a ridicat câteva astfel de clădiri cu două sau trei etaje. Pe una dintre ele a păstrat-o pentru sine și pentru tatăl său, zicând: «Dacă dă Dumnezeu, eu și domnul tatăl meu vom locui aici, în această casă a noastră»”. Nu se gândea în nici un caz că el și tatăl său vor avea nevoie de un întreg conac, ci că aceasta va fi în viitor casa monahilor sârbi. A început, apoi, să clădească trei biserici, numite paraclise, ca trei pietre prețioase. Pe cea dintâi bisericuță, aflată în spatele katholikonului, a așezat-o Preasfintei Fecioare, pe cea de-a doua, Sfântului Hrisostom, iar pe cea de-a treia, Schimbării la Față a Domnului. Pe ultima a construit-o în vârful celui mai înalt dintre cele turnuri. Toate trei sunt construite din piatră și cărămidă și acoperite cu plăci din piatră care se găsesc din belșug în Sfântul Munte. De asemenea, a acoperit și katholikonul cu plumb, iar apoi a refăcut alte dependințe și clădiri secundare. „Și multe alte nevoi a acoperit în mănăstire, pe care este greu să le înșirăm cu de-amănuntul”. Pentru aceasta, Mănăstirea l-a cinstit pe Sava cu numele de „al doilea ctitor al Vatopedului”.

După cum scriu biografii săi, Sfântul Sava nu a fost numai un mare diriguitor al lucrărilor importante din Mănăstirea Vatopedi. Dincolo de sumele de bani și îndrumările sale, a supravegheat cu inteligență și pricepere calitatea lucrărilor și nu a ezitat să ia parte la ele ca simplu muncitor. În același timp, slujea la biserică, la bucătărie, la brutărie, la câmp și la arhondaric, încât a devenit „cel mai iubit dintre monahi” la Vatopedi. La toate slujirile pe care le îndeplinea avea, ca întotdeauna, drept însoțitoare rugăciunea, înfrânarea și asceza. „Și se mirau Egumenul și frații Chinoviei, cum la o vârstă așa de mică și atât de repede a reușit să ajungă la asemenea înălțime duhovnicească, lucru anevoios și pentru monahii înaintați în vârstă”. Adesea mergea, cu binecuvântarea Bătrânului său, Macarie, desculț și întotdeauna pe jos, la nevoitorii care se aflau în nevoie, să le ducă ajutoare și pâine proaspătă. De două ori s-a întâmplat, mergând spre Mănăstirile Esfigmenu și Marea Lavră, să cadă în mâinile tâlharilor, dar a fost salvat în mod minunat.

Îndelunga ședere a Sfântului Sava în Sfântul Munte și epistolele de învățătură pe care le trimitea

tatălui său au contribuit la hotărârea acestuia de a abdică de la tron și de a lua schima monahicească la data de 25 martie 1196, la Mănăstirea Studenița. Ascultând, în cele din urmă, chemarea insistentă a iubitului său fiu Sava, la 8 octombrie 1197 a plecat într-o călătorie fără întoarcere și a ajuns la Mănăstirea Vatopedi la data de 2 Noiembrie 1197.

„Domnul Serbiei, acum monah, a fost primit cu mari onoruri. Egumenul și frații, după ce s-au rugat și au mulțumit lui Dumnezeu în Biserica cea mare a Mănăstirii, l-au salutat și l-au îmbrățișat întru Domnul pe Gheronda Simeon. A venit, deci, și fiul să-și salute tatăl. Întâlnirea celor doi a fost deosebit de emoționantă. Amândoi au rămas fără grai din pricina mării bucurii a revederii. Bătrânul și-a pierdut cunoștința și ar fi căzut dacă nu l-ar fi susținut ceilalți. Atunci când și-a venit în simțiri, a spălat cu multe lacrimi capul multiubitului său fiu în timp ce-l ținea cu capul pe inima sa, sărutându-l mereu. Câte mulțumiri nu a înălțat atunci către Domnul din adâncul sufletului de Dumnezeu luminatul fiu, pentru că tatăl său ascultase cuvântul Evangheliei! Emoționați peste măsură și plini de bucurie duhovnicească, cei doi au slăvit pe Dumnezeu. Imaginea era minunată și în cer și pe pământ. Amândoi, răniți de dragostea lui Hristos, au lăsat măriri și au mers în pământ străin, urmându-l pe Domnul din tot sufletul. Pentru aceasta au ajuns la o mare măsură a smereniei și s-au făcut casă Sfântului Duh”.

„Protosul, când a aflat despre sosirea marelui Jupan, a coborât de la Karyés să-l salute pe distinsul oaspete. S-au salutat și s-au îmbrățișat unul pe celălalt. Simeon a pus metanie Protosului cu smerenie, în timp ce Protosul se afla îngenunchat în fața sa. Acesta era un eveniment unic în istoria Sfântului Munte, deoarece până atunci nici un alt mare domn din celelalte neamuri ortodoxe nu venise în muntele Preasfintei Născătoare, ca monah printre ceilalți monahi săraci!

Veniră și toți egumenii marilor mănăstiri, cu mulțime de monahi, să vadă și să-l salute pe fostul arhistrateg și ighemon, acum simplu monah, la fel ca aceia. Având dorire mare să afle cât mai repede cu putință despre viața cea monahicească, Simeon și-a arătat interesul viu față de experiența lor pe calea mântuirii. Apoi, niciunul nu a plecat fără să fie dăruit cu daruri aduse din Serbia. Bătrânul adusese cu sine mulți cai și mulari încărcăți cu daruri scumpe, folosite pentru biserică și obște. Dintre acestea, partea leului – două cufere mari

cu aur și argint – a dat-o Vatopedului”.

Sfântul Nicodim Aghioritul scrie despre aceasta: „Fiul lui după trup, Sava, i s-a făcut părinte duhovnicesc lui Simeon, adică tatălui său după trup. Și rămaseră amândoi destulă vreme la Mănăstirea Vatopedului [...] luptându-se lupta cea bună, cu postiri de toată ziua, cu privegheri de toată noaptea și rugăciuni, și în scurtă vreme se făcură stăpânitori asupra patimilor celor trupești și ajunseră la înălțimea a toată virtutea și aproape pe deasupra celorlalți părinți ce se găseau în acea vreme în Sfântul Munte”.

Cutreierând Sfântul Munte, Sfinții Sava și Simeon s-au închinat la icoana Áxion Estí din Sfânta Biserică a Protáton-ului din Karyés, la icoana Portaítissa de la Sfânta Mănăstire a Ivirului, la mormântul Cuviosului Athanasie de la Marea Lavră și s-au întâlnit cu pustnici. Peste tot au dus daruri bogate și, de aceea, după cum scrie biograful lor Domețian, „până astăzi, sunt pomeniți drept ctitori, împreună cu alți evlavioși împărați”. După cum scrie același biograf, la mănăstirea Vatopedi tatăl și fiul trăiau viață chinovială, în lupte ascetice și în rugăciuni. Desigur, Sfântul Sava împlinea neajunsurile tatălui său, datorate bătrânețelor, spunând că el va da seamă despre acela înaintea lui Dumnezeu, pentru că el a fost cel care l-a chemat în Sfântul Munte.

Sava înainta duhovnicește și acționa metodic spre binele mănăstirii. Astfel, a zidit clădiri desăvârșite, a înnoit pe cel pustiite, a cultivat pământul din jur, a făcut daruri metoacelor, pe altele le-a reînnoit, precum Prosfórion-ului, care fusese stricat de pirați. Cei doi sfinți s-au făcut cu adevărat noi mari ctitori ai Mănăstirii Vatopedi, iar mai târziu, alți domni sârbi i-au luat drept exemplu. În epoca acestor sfinți, Mănăstirea a cunoscut o mare înflorire, iar numărul monahilor a ajuns la 800.

Auzind ei despre o chilie surpată, au voit să o construiască din nou, să o aferosească Maicii Domnului și să o facă loc de însingurare pentru monahii din patria lor, spre întărirea duhovnicească a popoului lor. În acel loc fusese o stupină a Mănăstirii Vatopedi. Egumenul și obștea s-au împotrivit, însă, plecării cuvioșilor. În cele din urmă, egumenul le-a spus monahilor: „Noi am primit de la aceștia multe daruri bogate, iar acum nu le îngăduim să plece de lângă noi. Să le dăm Hilandári-ului, care e departe de noi, și ne vor fi prieteni pe vecie”. Astfel, precum mă-

năstirile Marea Lavră și Ivíron, la fel și mănăstirile Vatopedi și Hilandári sunt considerate mănăstiri surori.

Egumenul Vatopedi-ului l-a trimis pe Sava la Constantinopol să rezolve această chestiune, dar și pentru alte necesități ale Mănăstirii. Împăratul Alexios al III-lea Anghelos era rudenia sa, fiica acestuia fiind căsătorită cu fratele lui Sava, Ștefan cel întâi Încoronat, ighemonul sârbilor. Astfel, împlinind dorința comună a monahilor sârbi și a Sinaxei din Karyés, condusă de Gherasim Protosul, Împăratul Alexios al III-lea, prin hrisovul din iunie 1198, a pus Hilandári-ul sub directa autoritate și dioceză a Cuvioșilor Simeon și Sava. Scrie Împăratul în cuvântul său: „Preanobilul mare jupan al Serbiei și cuscrul iubit al împărăției mele, kir Ștefan Neemán, care și-a luat numele de monah Simeon, și cu al său fiu Rustic, numit întru schima îngerească drept Sava, mai întâi în Mănăstirea Vatopedi, întru care aceștia își săvârșeau chemarea monahicească întru virtute etc.”

Mănăstirea Hilandári a devenit „centru duhovnicesc al întregului neam sârb, primul locaș sârbesc de învățare a cărții, a artelor și, în general, a culturii spirituale și naționale a sârbilor. Din această mănăstire au ieșit cei mai mulți dintre clericii sârbi cu educație, episcopi, arhiepiscopi și patriarhi, precum și alți bărbați de seamă. Aici s-au tradus și s-au copiat cărți bisericești spre folosul Bisericii Sârbe și spre cultivarea spiritual-culturală a sârbilor. Astfel s-a pus începutul legăturii strânse dintre sârbi și Hilandar”.

În scurt timp (în doar doi ani) Mănăstirea Hilandar a fost reînnoită în urma vizitei celui dintâi egumen, Methódios, la domnul sârb Ștefan Nemania și a ajutorului semnificativ acordat de acesta din urmă. Biograful Theodósios notează faptul că Sfântul Sava a renovat și a zugrăvit biserica, a împodobit-o cu icoane, cu catapeteasmă și cu sfinte acoperăminte. O frumoasă icoană din mozaic a Maicii Domnului Odighíttria se păstrează până astăzi.

Înainte de a se împlini un an de ședere la Hilandar, Sfântul Simeon, „trăind cuvios și plăcut lui Dumnezeu, s-a odihnit întru Domnul în ziua de 13 februarie” a anului 1199. Împărtășindu-se cu Sfintele Taine, s-a închinat la icoana Maicii Domnului, a bi-

necuvântat obștea și i-a dat fiului său o ultimă urare și sfaturi cu privire la îngroparea sa, apoi, psalmodiind și slăvind pe Dumnezeu, și-a dat duhul. Ultimele sale cuvinte au fost „toată suflarea să laude pe Domnul”.

Cu lacrimi de tristețe pentru pierderea tatălui său și a împreună-lucrătorului întru ale ascezei, dar și de bucurie pentru sfârșitul cuvios al acestuia și pentru dobândirea lui ca mijlocitor în ceruri, l-a înmormântat cu cinste în partea dreaptă a katholikonului.

După cuvioasa adormire a tatălui său, Sfântul Sava a înaintat înspre o și mai mare asceză și rugăciune: s-a retras la chilia Sfântului Sava cel Sfințit de lângă Karyés, îndeletnicindu-se cu și mai mari lupte: „cu înfrânarea, cu postirea, cu privegherea, cu șederea [în picioare] cea de toată noaptea și cu râuri de lacrimi”, dar și cu autentică și de toată vremea smerenie. Dumnezeu, după dorirea aceluia, i-a

arătat fericita odihnă și slavă a sufletului Cuviosului Simeon. Astfel, [Sfântul Sava] s-a odihnit și s-a mângâiat pe deplin.

Cu ajutoare bogate a întărit Mănăstirile Karakallu, Xiropotamu și Filotheu, care se găseau în mare nevoie. La sihăstria (isyhastíron) din Karyés a alcătuit tipicul locului, de aceea a și fost numită Chilia Tipikarió, rânduind ca monahii să citească zilnic întreaga Psaltire. Acest tipic se ține și astăzi, fiind ascultarea unuia dintre monahi.

La pomenirea de un an a Cuviosului Simeon, „Fericitul Sava l-a invitat și pe Protosul Sfântului Munte și alți cuvioși părinți și au făcut priveghere pentru fericitul suflet al tatălui său; la vremea doxologiei a ieșit din mormântul Sfântului bună-mireasmă de s-a umplut întreaga Mănăstire; apropiindu-se de mormânt au văzut mir izvorând din mormânt și au slăvit pe Dumnezeu care slăvește pe cei ce-L slăvesc pre El”. Mișcat fiind Sfântul Sava și mulțumind din inimă lui Dumnezeu pentru izvorârea de mir a tatălui său, a sărutat mormântul și a luat un mic vas cu mir pe care l-a trimis fratelui său, despotul Ștefan, ca binecuvântare părintească, iar apoi, ținând cuvânt de învățătură obștii, s-a retras din nou la sihăstria de lângă Karyés.

După aceea, Sava, la sfatul Protosului Dometios, a fost hirotonit diacon și preot de către Episcopul de Ierissós, Nikólaos. În vremea vizitei sale la Tesalonic, pentru a se închina la Sfântul Dimitrie, a fost hirotesit arhimandrit de către Arhiepiscopul Tesalonicului, Constantin, acolo fiind prezent și Episcopii Mihail de Kasandreías, Dimitrios de Ardamérios și Nikólaos de Ierissós. Apoi, Sfântul s-a întors la isihia iubită a Sfântului Munte.

Sfântul Sava, văzând certurile serioase dintre frații săi, s-a gândit la începutul anului 1207 să mute cinstitele moaște ale cuviosului său tată înapoi în patria lor, pentru că după cea de-a Patra Cruciadă și după cucerirea Bizanțului, latinii voiau să atragă pe toți ortodocșii la dogmele latinești. Aceste moaște izvorătoare de har au fost primite cu multă cinste, fiind așezate într-un mormânt pe măsura lor la Mănăstirea Studenița, acolo unde fusese tuns [întru monahism] Sfântul Simeon înainte de a veni la Mănăstirea Vatoped. Sârbii dobândiseră încă un mijlocitor izvorător de mir pentru a-i întări cu mijlocirile sale și, desigur, cu făptuirea de multe minuni.

În Mănăstirea Hilandar a rămas primul mormânt al cuviosului ctitor, despre care avem scrise următoarele: „Din mormânt, [urcându-se] pe peretele Bisericii, a răsărit o viță de vie, [azi] seculară, care face struguri albi, pe care monahii îi oferă închinătorilor, pentru femeile sterpe. Se spune că această creangă a înmugurit în mod minunat după mutarea moaștelor Sfântului Simeon în Serbia, pentru mângâierea fraților mahnâți din mănăstire. Deja vița aceasta a crescut mult în afară, cățărându-se pe peretele de sud al kathonului, pe o scăriță construită special”.

Plecându-se Sfântul [Sava] cererilor și rugăciunilor calde ale multora și pe care le lua drept voia lui Dumnezeu, a rămas în patria sa, fiind rânduit egumen al Mănăstirii Studenița. Aici a lucrat cu râvnă apostolică, făcând îndelungi călătorii, predicând, sfătuind, învățând, zidind biserici, săvârșind minuni și milostenii. Toți îl respectau, îl cinsteau și-l considerau proroc al lui Dumnezeu. Cu ajutorul Sfântului, cei doi frați ai săi s-au împăcat și o mare pace a stăpânit peste toată împărăția lor.

Aducerea aminte de isihia athonită l-a făcut să se reîntoarcă în acest sfânt loc în 1217, iar în 1219, din pricina unor treburi ale Mănăstirii Hilandar, se afla la Niceea, acolo unde se găseau împăratul și patriarhul, datorită ocupării Constantinopolului de către cruciații latini. Preocupat de chestiunile Bisericii Serbiei, a cerut hirotonirea unui arhiepiscop, a unui păstor capabil să ajute Biserica. Cu toții au fost de părere că nu era altul mai potrivit pentru aceasta decât însuși Sava. Patriarhul Emanuil l-a hirotonit în prezența Împăratului Theodor I Láskaris, care îi era și rudă.

Nu s-a întors imediat în patria sa, ci s-a dus în Sfântul Munte. Fețele monahilor erau acoperite de fericită întristare. Bucurie, pentru că vedeau arhiepiscop pe împreună-nevoitorul lor și lua binecuvântare de la acela, și tristețe, pentru că îl pierdeau de lângă ei. Sfântul a vizitat mănăstirile Sfântului Munte, mai ales Vechiul Rusikon și Vatopedi, sihăstriile și nevoitorii, și Protosul. Le-a dat sfat părinților de la Hilandar și a plecat luând împreună cu el destui monahi buni pentru a-i hirotoni episcopi. Plecând, fericita întristare l-a cuprins și pe el însuși. Bucurie pentru că precedea spre păstoriarea poporului său, și tristețe pentru că pierdea isihia pustiei aghiorite, întru care petrecuse mulți ani.

S-a întors în patria sa prin Tesalonic, unde a făcut popas pentru a se închina la sfinții de acolo, pentru a dărui icoane și pentru a lua pentru Biserica sa cărți necesare și sfinte vase, dar și oameni de nădejde.

Lucrarea Sfântului Sava ca arhiepiscop al Serbiei este deosebit de întinsă. Pe cei mai buni dintre ucenicii săi i-a hirotonit preoți și episcopi. A păstorit bazându-se pe Sfintele Canoane ale Bisericii. A petrecut multă vreme prin mănăstiri, îndeosebi la Studenița, săvârșind privegheri, predicând poporului credința în dogmele ortodoxe, reînnoind și împodobind biserici. Cu adevărat minune este faptul că, de fiecare dată când slujea la Studenița, mormântul Cuviosului Simeon izvora mir. Predica sa era antiretică, spre pocăință, spre dreapta cinstire a icoanelor, a crucii și a cinstitelor moaște, a credinței în tradiția Bisericii, iar cuvântul său era încununat de [săvârșirea de] minuni.

În 1228 a adormit fratele său, despotul Ștefan Cel Întâi Încoronat, după ce mai înainte luase schima monahală cu numele de Simon; a fost îngropat alături de mormântul Sfântului Simeon. După aceasta, Sfântul Sava plecat ca simplu închinător în Sfântul Munte, dar ducând după obi-

cei, mulțime de daruri. A trecut înainte pe la Niceea. În Sfântul Munte, a dărui Mănăstirii Hilandar cărja Sfântului Sava cel Sfințit și icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului Tricheroúsa. Această vizită a sa din 1229 din Sfântul Munte a fost și ultima. În afară de Hilandar, a mai vizitat sfintele mănăstiri ale Ivirului și Vato-pedi-ului. A fost un fel de rămas-bun față de preaiubitul său prieten, Sfântul Munte. În Tesalonic s-a întâlnit cu Împăratul Theodoros I Ángheles și a vizitat Mănăstirea Filokálou.

În Serbia a cutreierat toate eparhiile, întărind poporul în credință. În mănăstiri a rânduit tipicul aghiorit. După cum scrie biograful său, Domețian, a fost un neobosit predicator al cuvântului lui Dumnezeu, pe care L-a făcut cunoscut tuturor; a fost un episcop nevoitor, miluitor, luptător tare împotriva ereziilor, exemplu luminos de evlavie. După cuvântul biografului său, Theodosie, „episcopilor, conducătorilor, monahilor, mirenilor, bătrânilor și tinerilor, tuturor virtutea le era lege. Cu un asemenea Sfânt luminat de Dumnezeu era luminată țara sârbească și avându-l pe acesta mijlocitor către Dumnezeu, se bucura de pace cu rugăciunile sale”. Dorind apoi să se liniștească, a părăsit tronul, iar în locul său a fost numit, pentru pace, ucenicul său cel virtuos, Arsenie.

Sfântul Sava a mers pentru a doua oară să se închine la Locurile Sfinte, fiind primit și găzduit de Patriarhul Athanasie, și făcându-se dăruitor pelerinilor și miluitor săracilor. A mers apoi la Alexandria, a stat de vorba cu Patriarhul locului, a slujit în biserică și a vizitat vechile locuri de nevoiță din pustiul Thebaidei și al Nitriei și s-a oprit pe Muntele Sinai, cel pe care a părăsit Dumnezeu, unde a rămas pentru două luni. A mers apoi din nou la Locurile Sfinte, apoi la Bagdad, în Siria, la Antiohia, în Armenia, la Niceea și s-a oprit la Târnovo, în Bulgaria. Aici a avut îndelungi și folo-sitoare discuții cu țarul Asan și cu Patriarhul Ioachim. A slujit de multe ori acolo

și a binecuvântat poporul ca și cum a ar fi fost propriul său popor. Ultima sa Sfântă Liturghie a fost la Praznicul Bobotezei. Apoi s-a îmbolnăvit și i s-a descoperit sfârșitul, și și-a dat în rugăciune sufletul Făcătorului său, pe care, încă de copil, Îl iubise fără măsură. A adormit în Domnul la 14 ianuarie 1236. Ultimele sale cuvinte au fost: „*Slavă lui Dumnezeu pentru toate*”.

Adormirea Sfântului i-a cufundat în tristețe pe toți. A fost înmormântat cu cinste în Biserica Sfinților Patruzeci de Mucenici. Anul următor, sfintele sale moaște au fost mutate, găsindu-se nestricate, bine mirositoare și făcătoare de minuni. Domnul Vladoslav a adus cinstitele moaște, iar Patriarhul Arsenie, împreună cu tot poporul, le-a primit și le-a depus în Biserica Mănăstirii Mileșevo, unde au devenit izvor de tămăduiri secole de-a rândul. Din nefericire, Sinan Pașa a jefuit mănăstirea în Vinea Mare a anului 1594, a luat trupul Sfântului la Belgrad și l-a ars, pentru ca să nu mai fie cinstit de credincioși. Dar credincioșii l-au cinstit și îl cinstesc încă și mai mult.

În cuvântarea sa de laudă adresată Sfinților Sava și Simeon, găsită la Mănăstirea Marea Lavră, ierodiconul Ignatie Monemvasiotul (1745) se adresează acestora astfel: „*Fericită doime, pereche aleasă de Duhul Sfânt, pereche de aur, împlinitori grabnici ai poruncilor Domnului, iconomi înțelepți și credincioși ai darurilor lui Dumnezeu către noi, abis al nepătimirii, al smereniei celei ce înalță cel mai înalt munte cu două vârfuluri, semnul cel mai de preț al bogăției celei fără seamăn, izvor de minuni*”. Și continuă: „*Dumnezei după har, canoane necălcate ale vieții de obște, prieteni ai isihiei, luptători zeloși, învingători și purtători de biruință în luptele împotriva demonilor, părinți plini de dragoste ai tuturor iubitorilor virtuții și frumuseții și iubitori de fi*”.

S-au păstrat trei vechi vieți ale Sfântului Simeon. Prima a fost scrisă de iubitul său fiu, Sfântul Sava, în anul 1208. Această biografie este considerată până astăzi una dintre operele cele mai bune ale literaturii sârbești. Cea de-a doua a fost compusă de celălalt fiu și moștenitor al tronului, Ștefan II, Întâiul Încoronat (1196–1228), în anul 1216. Cea de-a treia a fost scrisă de monahul Dometian de la Hilandar, în anul 1242. În vremurile noastre s-au scris două vieți ale Sfântului: prima a fost scrisă de episcopul Nicolae Velimirovici, cealaltă de arhimandritul Iustin Popovici. Slujbe în cinstea Sfântului Simeon au scris Sfântul Sava, monahul Theodosie și monahul contemporan Gherasim Mikraghiannanitul. Fresce și icoane portabile ale cuviosului Simeon pot fi găsite în multe dintre mănăstirile athonite și sârbești, iar în Mănăstirea Vatopedi, deasupra intrării principale a katholikonului se găsește fresca care-l reprezintă pe Cuvios în calitate de ctitor al Mănăstirii. Pomenirea sa se face în fiecare an pe 13 februarie.

Despre Sfântul Sava avem trei vieți vechi. Prima a fost scrisă de urmașul său la tronul patriarhal, Sfântul Arsenie, cea de-a doua, de monahul Dometian de la Mănăstirea Hilandar, iar cea de-a treia de monahul Theodosie, în anul 1296. Această a treia viață este o continuare a celei precedente. Dintre cei mai noi, s-au ocupat de viața Sfântului Sava, Sfântul Nicodim Aghioritul, Ivan Mrnavits, episcopul Nicolae Velimirovici, arhimandritul Iustin Popovici, monahul Matei Langhís și alții. O slujbă mai recentă a compus monahul Gherasim Mikraghiannanitul. Multe fresce și icoane portabile, mai vechi sau mai noi, reprezentând pe Sfântul Sava, se păstrează în mănăstirile athonite și în cele din Serbia. Pomenirea sa se face pe 14 ianuarie.

Sfântul Ignatie de Marioúpolis (+1786)

De Monahul Moise Aghioritul

Sfântul Ignatie de Marioupolis s-a născut la începutul secolului al XVIII-lea în insula Thérmi. Este vorba, probabil, despre insula Kýthnos din Ciclade, care purta și numele Thermiá (Fierbinți), pentru că pe insulă se găseau multe izvoare termale tămăduitoare. Era fiul binecunoscutei și evlavioasei familii Ghezedinouí.

A plecat de tânăr în Sfântul Munte. La Mănăstirea Vatopedi viețuia o rudă apropiată a sa. Iubind din tot sufletul viața mănăstirească, a părăsit orice deșertăciune lumească și aici a fost tuns monah cu numele Ignatie, iar mai târziu a fost hirotonit preot.

Pentru virtutea sa, a fost ales să păstorească o turmă aflată într-un loc îndepărtat, care se afla sub jugul tătarilor. În anul 1769 a fost hirotonit episcop de Gotféi și Kefái, în Crimeea. S-a arătat a fi un ierarh plin de bunătate și neobosit, câștigând iubirea și respectul turmei sale. Pentru slujirea sa cea bună, patriarhul ecu-

menic de la Constantinopol i-a conferit titlul de arhiepiscop și l-a făcut membru al Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice.

Contemporanii săi îl caracterizează drept bărbat cinstit, cucernic, smerit, neprihănit și neobosit în privegheri. Avea o înfățișare exterioară liniștită, purtare îngerească, fiind un bun cunoscător al chestiunilor bisericești și având aptitudini și daruri înnăscute. Având aceste însușiri, s-a făcut un nou Moise al turmei pe care o păstora: a reușit să înfăptuiască o mare și dificilă operă, aceea de a-i scoate pe grecii ortodocși din Crimeea, aflați sub jug tătarăsc, și să-i strămute în pământul creștinesc al Azovului, care se afla sub chiriarchie rusească. Rugându-se cu lacrimi lui Dumnezeu pentru turma sa cea prigonită de-a lungul vremii, a luat hotărârea plecării. Conștientizase foarte bine pericolul imediat în care se aflau ortodocșii, acela de a fi nimiciți trupește și duhovnicește.

La data de 23 aprilie 1778, după Sfânta Liturghie ținută în biserica Schitului Adormirii Maicii Domnului, ce era amenajată într-o peșteră, Sfântul i-a chemat pe creștini să se pregătească de ieșirea din pământul robiei și al îndelungii lor smeriri. Oameni de încredere i-au anunțat pe toți credincioșii din peninsulă despre data plecării. Autoritățile tătarăști nu au aflat nimic despre acest eveniment iminent și de aceea, nu au putut împiedica mulțimile. Oamenii au fost obligați să-și lase averile, casele și pământurile, bisericile și mormintele părințești. În luna iunie a anului 1778 a început acest mare și dificil

exod. Purtau înaintea icoana Maicii Domnului de la Bahtisarăi, care-i apăra, iar călăuză duhovnicească le era Episcopul Ignatie. Aproximativ 50 000 de greci au părăsit atunci Crimeea stăpânită de turci și tătari. Pentru curajul, îndrăzneala, bărbăția și eroismul său, împărăteasa Ecaterina a Rusiei i-a acordat viteazului și înțeleptului ierarh cea mai înaltă decorație, Engolpionul de diamant al Maicii Domnului. Cu rugăciunile bunului și credinciosului lor păstor, refugiații au depășit multele greutăți, lipsuri și boli în vremea îndelungatei lor călătorii. Fiind loviți, în timpul marșului lor, de o molimă necunoscută și înfricoșătoare, sfântul ierarh s-a rugat fierbinte Sfântului Haralambie, Făcătorul de Minuni, care i-a apărut în vedenie, ajutând poporul”.

Pe malul rusesc al Mării Azov, unde s-au așezat cu binecuvântarea Mitropolitului Ignatie, grecii plecați din Crimeea au întemeiat marele și frumosul oraș Marioúpolis, închinat Maicii Domnului, având în jurul său 23 de sate grecești. În acest oraș a fost înființată o nouă mitropolie sub conducerea duhovnicească a sfântului ierarh, supusă acum Bisericii Ortodoxe Ruse. Preocuparea de căpătâi a Mitropolitului Ignatie era continua îndrumare duhovnicească a turmei sale. Dificultățile și problemele din noua așezare, atacurile dese din partea turcilor, în vederea întoarcerii populației în locurile din care plecaseră, i-au făcut să fie temători și tulburați, protestând, prin urmare, de mai multe ori înaintea ierarhului lor din pricina acestor multe încercări.

Sfântul episcop nici nu s-a înspăimântat, nici nu a cedat, ci și-a adus aminte de ieșirea evreilor din pământul robiei Egiptului, precum și de multele plângeri ale evreilor față de eliberatorul și conducătorul lor, de Dumnezeu-văzătorul Moise. Credinciosul rob al lui Dumnezeu, Ignatie, L-a iubit pe Dumnezeu din toată inima, cu toată puterea și din tot cugetul, răbdându-i pe credincioșii săi și îndreptându-i, fiindcă trăiseră viață martirică și încă se aflau în dureri. El obișnuia să spună: „pentru Biserică și din Biserică izvorăște binecuvântarea cerească și se vădește izbânda în toate acțiunile și întreprinderile omenești”. Astfel, pe toate le întâmpina cu rugăciune, răbdare și blândețe.

Locuind într-o chilie de piatră pe care o construisese el însuși la câțiva kilometri de Marioupolis, după două săptămâni de boală, Sfântul și-a dat sufletul cu pace Ziditorului, la data de 3 februarie 1786. A fost înmormântat în cea dintâi biserică din Marioupolis, aceea a Sfântului Haralambie. Mormântul său a devenit mai târziu mare loc de închinare. Locuitorii cucernici îl cinsteau cu recunoștință pe sfântul lor părinte duhovnicesc, care le fusese și eliberator.

În 1936, după instalarea teribilei stăpâniri ateiste, Biserica Sfântului Haralambie a fost distrusă. Mormântul Sfântului a fost deschis, iar cinstitele sale moaște au fost găsite nestricate. Mai târziu au fost mutate altundeva, dar în timpul celui de-al doilea război mondial, orașul Marioúpolis a fost ars de către germani, la fel și moaștele Sfântului. Astfel s-a împlinit profeția Sfântului care spunea că trupul său va arde împreună cu orașul. O parte din oseminte au fost salvate, păstrându-se astăzi în Biserica Sfântului Gheorghe din Marioúpolis.

În anul 1977, sfințenia sa a fost recunoscută de Biserica Ortodoxă Ucraineană, pomenirea făcându-se pe 3 februarie.

Cuviosul Ghenadie Dochiarul (sec. XIV)

De Monahul Moise Aghioritul

Cuviosul Ghenadie Dochiarul a fost monah în Mănăstirea Vatopedi și avea ascultarea de iconom al uleiului sau dochiar, adică avea în grijă păstrarea și împărțirea uleiului. „S-a arătat model de monah cuvios și prin sânguința sa dar și prin întreaga sa viață virtuoasă a ajuns la măsura sfințeniei, făcând și minuni”.

Se povestește că odată, mănăstirea trecea o perioadă de mare lipsă a uleiului. Cuviosul Ghenadie, fiind dochiar al Mănăstirii, s-a gândit că uleiul ar trebui drămuțat ca să nu rămână candelile fără ulei și să nu le mai poată aprinde. Bucătarul, însă, s-a plâns egumenului, iar acesta a dat poruncă să dea ulei fraților ca și mai înainte, nădăjduind în pronia Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Într-o zi, mergând Cuviosul Ghenadie la ascultarea sa, la cămara unde se păstra uleiul, văzu uleiul curgând din chiupuri și ajungând până la intrare.

Icoana Maicii Domnului, cea numită Elaiovrýtissa (Izvorătoarea de untdelemn) care se afla în acel loc, de atunci răspândește bună mireasmă. „Această sfântă icoană în același loc se găsește, încămara unde se păstrează uleiul, răspândind

Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului Elaiovrýtissa. Sfârșitul sec. al XIII-lea – începutul sec. al XIV-lea.

minunată, nespusă de plăcută mireasmă și fiind numită Dochiarítissa”. Icoana datează din secolul al XIV-lea și este adusă în katholikónul Mănăstirii în Vinerea din Săptămâna Luminată, atunci când este sărbătorită prăznuirea ei.

Pomenirea Sfântului Ghenadie Vatopedinul se face pe 17 noiembrie și în Vinerea din Săptămâna Luminată. Slujba în cinstea Sfântului a fost compusă de imnograful Harálampos Mpoúsias.

Sfântul Ghenadie Egumenul (sec. XIV)

De Monahul Moise Aghioritul

Sfântul Ghenadie Egumenul. Pictură murală din porticul vechii intrări a Mănăstirii Vatopedi, sec. al XIX-lea

să-i alungați pe pirați”. Uimit, cuviosul văzu sfânta icoană din care se auzea vocea transformându-se: chipul Maicii Domnului se făcu viu, la fel și chipul pruncului Hristos, pe care Preasfânta Născătoare de Dumnezeu îl ținea în brațe. Hristos întinse mâna Sa dreaptă să acopere buzele Maicii Sale și întorcându-și fața către ea, îi spuse: „Nu, Maica Mea, nu le spune aceasta [monahilor], ci să fie pedepsiți ei după cuviință”. Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, îndepărtând cu dragoste mâna Fiului său, îi repetă egumenului cuvintele pe care i le spusese și mai înainte, anume să nu deschidă astăzi porțile mănăstirii, din pricina piraților.

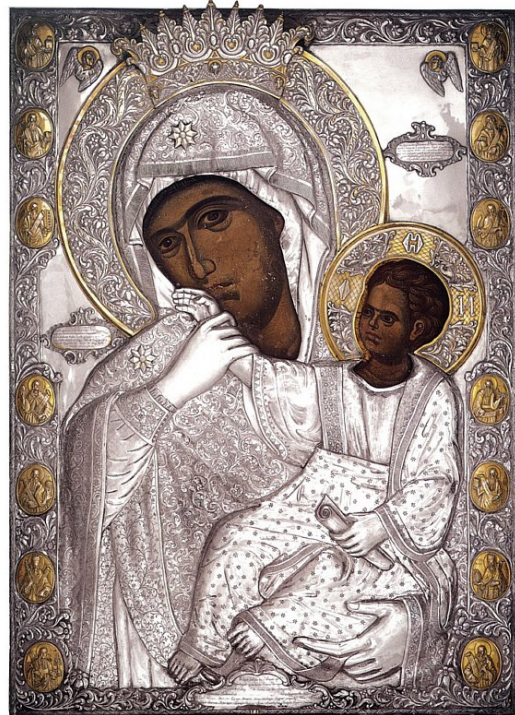
Înfricoșat de minunea dumnezeiască, smeritul egumen a întrunit întreaga obște și a povestit tuturor cele întâmplate.

Auzind povestea, monahii au observat, uimiți, schimbarea privirii și atitudinii Maicii Domnului și lui Hris-

tos în icoană. Cuviosul Ghenadie Egumenul a fost egumen al Sfintei Mănăstiri Vatopedi. Pentru sfințenia vieții lui, s-a învrednicit să audă glas venind de la icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

În timpul unui atac al piraților asupra mănăstirii, evlaviosul egumen a auzit o voce venind din icoana Maicii Domnului, cea numită *Paramythia*, care i-a spus: „Nu deschideți astăzi porțile mănăstirii, ci urcați pe ziduri ca

tos în icoană. Luând curaj, au urcat pe ziduri, au alungat pirații și s-au salvat. De atunci icoana s-a numit *Paramythia*, iar poziția chipurilor, așa cum le văzuse sfân-

Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului Paramythia

tul egumen, a rămas aceeași. Chipul Maicii Domnului „exprimă iubire, privirea Ei inspiră îngăduință, bunătate și milă. Pe buzele sale se odihnește un surâs cuvios, de bunăvoință și mângâiere”.

Această icoană a Maicii Domnului este o pictură murală din secolul al XIV-lea. Înainte, ea se afla în exonartex, în fața paraclisului Sfântului Nicolae, iar ulterior a fost mutată în fața altarului, în partea dreaptă, adică în proskynitar, în paraclisul Maicii Domnului *Paramythia*, care se găsește deasupra nartexului, în partea stângă. Monahii se îngrijesc ca icoana să aibă o candelă nestinsă, slujind Sfânta Liturghie aici în fiecare vineri, și cântând în fiecare zi paraclisul. Mai demult, exista obiceiul ca în acest paraclis să se facă tunderile în monahism.

Cuviosul Evdochim (sec. XVIII-XIX)

De Monahul Moise Aghioritul

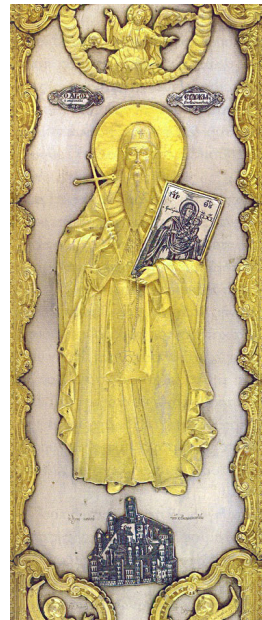
Pomenirea cuviosului Ghenadie se face pe 20 ianuarie și pe 17 noiembrie. O slujbă completă a Sfântului Ghenadie Egumenul a scris monahul Ghenadie Mikraghiannanitul.

Cuviosul Evdochim a fost monah în Mănăstirea Vatopedi. Sfintele sale moaște au fost descoperite în urma unor reparații efectuate în vechiul osuar al mănăstirii, unde răspândeau nespună mireasmă. Trupul său a fost găsit în poziție de rugăciune, cu mâinile încrucișate. Pe piept avea o icoană a Maicii Domnului, ceea ce arată că ajunsese acolo din proprie voință, văzându-și dinainte sfârșitul și nedorind să fie cinstit după trecerea sa la cele veșnice. Pe bună dreptate și cu dreaptă socoteală a fost numit Evdókimos (vrednic de cinste) de către călugării din mănăstirea unde el însuși viețuise și care i-au ales acest nume minunându-se de viața sa cea bineplăcută lui Dumnezeu precum și de îngăduința lui Dumnezeu de a lăsa să fie descoperite sfintele sale moaște făcătoare de minuni. Cinstitele moaște au fost mutate în katholikón la data de 5 octombrie 1840.

După cum bine știți, eu smeritul acum vreo treizeci de ani am viețuit în Sfânta Mănăstire Vatoped, unde am avut ocazia să studiez îndeajuns viața Sfântului. De asemenea, am auzit povestirile unor cinstite fețe care au luat parte la strămutarea moaștelor Sfântului Evdochim, care s-a petrecut prin 1848. Au participat la acest eveniment și Iacov Simitzís, Grigorákis Psaltul și Diaconul Daniil din Ierissós, care mi-au povestit multe despre această strămutare. De asemenea, au fost prezenți și trei arhieri, Iosif, fostul Episcop al Varnei, Grigorie de Adrianopole și Hrisant, fostul Episcop al Smirnei, care au luat cuvântul și au vorbit astfel poporului adunat: „Părinți și frați, nu trebuie să existe îndoieli în privința sfințeniei Cuviosului, deoarece acesta și-a văzut dinainte sfârșitul și a fugit de slava oamenilor și sosind aici și-a dat sufletul, iar nemăsurata bună mireasmă a moaștelor acestui sfânt dă mărturie despre sfințenia sa. Iar din pricină că nu-i cunoaștem numele, pentru aceasta să-l numim Evdochim, fiindcă prin bunăvoința lui Dumnezeu s-au aflat sfintele sale moaște”.

Racla din argint în care se păstrează capul Sfântului Evdochim

*Sfântul Evdochim.
Detaliu de pe capacul raclei
din argint aurit, în care
se păstrează moaștele sale,
1849.*

Despre acest Cuvios, Gheron Daniil Katunakiotul (1929), de altfel reținut în aprecierile sale, scrie: „Pentru arătarea adevărului, sunt obligat de marea Voastră dragoste să povestesc pe scurt câte ceva din viața necunoscută a Sfântului Evdochim.

Într-o singură zi fiind alcătuită slujba sfântului și făcându-se priveghere de toată noaptea, chiar de atunci au început minunile. Primul tămăduit a fost un monah bătrân din Koultou (Colciu), care vreme de cinci ani fusese paralizat și care s-a vindecat deîndată”.

De asemenea, Gavriil, medic al mănăstirii Vatopedi, care suferea de o boală gravă și avea dureri grozave, a chemat stăruitor în ajutor pe Sfântul și i-a făgăduit să-i îmbrace în argint cinstitul cap de va fi vindecat. Cu adevărat, Sfântul i s-a arătat în aceeași noapte și l-a tămăduit cu totul. Astăzi, pe răclița din argint în care se păstrează capul Sfântului Evdochim, se poate citi numele celui tămăduit: „Gavriil a îmbrăcat în argint cinstitul cap al Sfântului Evdochim, aflând vindecător durerilor sale”.

Pomenirea lui se prăznuiește cu priveghere în fiecare an, pe 5 octombrie. Imnograful Ghéron Gherásimos Mikraghiananítul, în adaosul la Slujba Cuvioșilor Părinți Aghioriți, îl amintește în cântarea a patra: „Împreună și Sfântul Evdochim, ale cărui sfinte moaște s-au arătat, se bucură”. În mănăstire se păstrează o frumoasă icoană, operă a cunoscutului ieromonah iconar Macarie Galatsánou : „Cu cheltuiala preacuviosului Gavriil, medic vatopedin, de loc din Naoúsi, 1852”. Cele despre viața cuviosului Evdochim sunt consemnate și în manuscrisul

ierodiaconului Meletie Vatopedinul, care încheie astfel: „Nimeni din cei ce se roagă cu credință Sfântului să nu se îndoiască că va primi ceea ce a cerut, dacă cere cele drepte și bune. Prin ale cărui rugăciuni, și noi să fim apărați de patimile cele vătămătoare și Împărăția Cerurilor să o dobândim”.

Sfântul Evdochim. Icoană contemporană portabilă

Sfântul Evdochim. Pictură murală din biserica Sf. Ap. Petru și Pavel, Mănăstirea Bărboi, Iași, sec. al XIX-lea